

FAKTA OM

NJURARNA OCH BUKSPOTTKÖRTELN

NJURARNA – KROPPENS RENINGSVERK

FUNKTION

Njurarna är böjformiga och ungefär lika stora som en knuten hand. Deras uppgift är att filtrera bort slaggprodukter som bildas vid ämnesomsättningen och att balansera salter och vätskor i kroppen. Njurarna har också en viktig roll när det gäller att reglera blodtrycket, kalkbalansen och att stimulera benmärgen till att producera röda blodkroppar. Normalt filtrerar njurarna 180 liter kroppsvätska per dygn, vilket är fyra gånger den totala volymen. Som restprodukt bildas urin.

Njurarna har en enorm reservkapacitet och det är först när njuren har förlorat mer än 90–95% av funktionen som behovet av dialys eller transplantation föreligger.

NJURSVIKT

Den som håller på att bli njursjuk känner till en början oftast inte av det. De första symptomen brukar vara trötthet förorsakad av blodbrist, eftersom produktionen av röda blodkroppar blir hämmad. Man kan tappa aptiten, må illa och få huvudvärk. Klåda och krypningar i benen är också vanligt.

EXEMPEL PÅ ORSAKER TILL NJURSVIKT ÄR

- *glomerulonefrit*, en kronisk njurinflammation
- *diabetes*
- *nefroscleros*, njursvikt orsakad av högt blodtryck
- *pyelonefrit*, upprepade och kroniska urinvägsinfektioner
- ärftliga sjukdomar eller medfödda missbildningar av njurarna
- förgiftningar, orsakade av till exempel svampar eller kemikalier.

När njurarna slutat att fungera överlever man inte utan behandling. Antingen får blodet renas på konstgjord väg (dialys) eller så måste man få en ny njure från en annan individ (transplantation).

DIALYSBEHANDLING

Dialys innebär att blodet renas på konstgjord väg. Behandlingen förekommer i två huvudformer: bloddialys och bukhinnedialys.

- Vid *bloddialys* renas patientens blod via en speciell apparat som avskiljer överskottet av slaggprodukter, salter och vätska. Denna behandling ges i de flesta fall på sjukhus. Den tar normalt fyra till fem timmar och upprepas minst tre gånger i veckan.
- Vid *bukhinnedialys* – även kallad påsdialys – fylls bukhålan med cirka två liter dialysvätska via en inopererad slang. Genom bukhinnans blodkärl utväxlas sedan överskottet av slaggprodukter, salter och vätska från blodet till dialysvätskan. Vätskan byts fyra till fem gånger per dag. Denna typ av dialys sköter patienten själv.

Många patienter klarar sig bra i dialys, medan andra mår sämre. Behandlingen upplevs av många också som obekvämt och tidsödande.

(forts.)

Helen drabbades av akut njursvikt vid 24 års ålder. Tack vare en njurtransplantation har hon kunnat få två barn.

”Jag hade åkt till USA och gjorde en avstickare till Mexico. Jag åt på en restaurang och jag blev akut magsjuk. På sjukhuset fick jag reda på att jag hade drabbats av kolibakterier av en speciell sort, kallad EHEC. De slog ut njurarna, så jag fick åka hem till Sverige och börja gå i dialys. Efter tre år hamnade jag på väntelistan och sedan tog det ungefär ett år till innan jag blev transplanterad. Nästan på årsdagen efter jag hade fått min nya njure blev jag gravid. Jag fick gå på extra kontroller och fick medicineringen justerad, så både graviditeten och förlossningen fungerade bra. Idag har det gått tio år sedan transplantationen. Jag har fått en dotter till och känner mig helt frisk.

En sak jag inte kan förstå är att en del av dem som är villiga att ta emot organ inte är villiga att ge. Jag kan inte se logiken. Men det är väl först när någon i ens närhet blir drabbad man verkligen tänker till.”

FAKTA OM

NJURARNA OCH BUKSPOTTKÖRTELN

TRANSPLANTATION

När njurarna slutat fungera är en transplantation av en ny njure den bästa behandlingen. Man slipper då dialys.

Den nya njuren kommer oftast från en avliden givare. Väntetiden för att få en njure från en avliden donator kan vara ända upp till tre år.

I en tredjedel av alla njurtransplantationer doneras njuren av någon levande närstående, till exempel från förälder eller syskon. Givaren klarar sig utmärkt och kan leva ett normalt liv med en njure. Fördelarna med levande besläktad givare är att väntetiden blir kort, transplantationen kan planeras och risken för avstötning är mindre. I väntan på en ny njure är dialysbehandling det enda behandlingsalternativet.

OPERATION

En njurtransplantation tar som regel två till tre timmar. Den nya njuren placeras inte på samma ställe som njurarna normalt sitter. Istället opereras den in nertill i buken, strax ovan ljumsken. Njurens blodkärl ansluts först, därefter kopplas urinledaren till urinblåsan. De gamla njurarna får nästan alltid sitta kvar.

RESULTAT

Resultaten efter en njurtransplantation är numera mycket goda.

Livskvaliteten efter en transplantation förbättras väsentligt jämfört med dialysbehandling och de allra flesta kan återgå till ett helt normalt liv.

BUKSPOTTKÖRTELN – KROPPENS SOCKERREGULATOR

FUNKTION

Bukspottkörteln (pancreas) är en cirka 20 centimeter lång, morotsformad körtel. Körtelns huvud ligger tätt intill tolvfingertarmen, där den utsöndrar en vätska som kallas bukspott.

Bukspottkörtelns huvudsakliga uppgifter är att

- producera insulin och glukagon för att reglera blodsockerhalten
- bilda ämnen (bukspott) som behövs för nedbrytningen av föda.

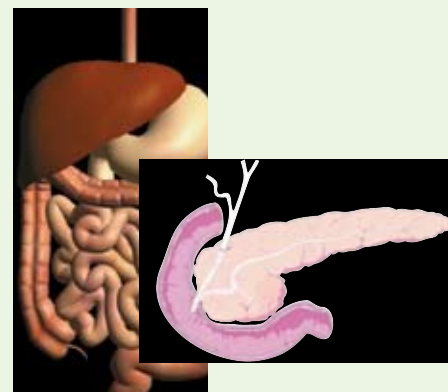
TRANSPLANTATION

Patienter med diabetes saknar de celler som producerar insulin, men deras bukspottkörtel kan i övrigt vara normal. Så egentligen behöver man inte transplantera hela bukspottkörteln utan enbart de cellöar (de Langerhanska öarna) som producerar insulin. Problemet är att det är svårt att få tillräckligt många bra cellöar och få dem att producera insulin. Därför måste man ofta transplantera hela bukspottkörteln. Den nya bukspottkörteln inopereras som ett extra organ och den egna bukspottkörteln får sitta kvar.

Utvecklingen av metoden att transplantera enbart cellerna pågår och förhoppningen är att denna behandling kommer att ge ett bra resultat i framtiden.

RESULTAT

Genom en samtidig bukspottkörtel- och njurtransplantation kan patienten bli fri, både från sin diabetes och sin njursjukdom och efter fem år har cirka 75% av patienterna en god funktion av båda organen.

Du hittar aktuell statistik om transplanterade organ på www.livsviktigt.se